

FARKLI PROGRAMLARDAKİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI: RİZE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ*

Fatih CAMADAN**

Ahmet DUYSAK***

ÖZET

Bu araştırmada, farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları karşılaştırılmıştır. Çalışma, Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 180 *Sınıf*, 101 *İlköğretim Matematik*, 42 *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi*, 33 *Fen Bilgisi* ve 30 *Sosyal Bilgiler* öğretmenliği programı birinci sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 386 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, Özgür (1994) tarafından geliştirilen Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 17,0 programından yararlanılmış ve t-testi ile ANOVA kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, tutum ölçeğinde *Sosyal Bilimler (Sınıf, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Sosyal Bilgiler)* alanı öğretmenlik programlarındaki öğretmen adaylarının, *Fen Bilimleri (İlköğretim Matematik, Fen Bilgisi)* alanındaki göre daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Sınavsız öğrenci alan liselerden mezun olan öğretmen adaylarının, sınavla öğrenci alan liselerden mezun olanlara göre daha olumlu tutumları olduğu bulunmuştur. Ayrıca kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutumlara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri programını tercih etme sırasına bağlı olarak ise tutum puanlarının anlamlı şekilde farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Öğrencilere yapılan mesleki rehberlik çalışmalarında öğrencilerin tutumları göz ardı edilmemelidir. Ayrıca eğitim fakültelerinde öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumlar kazandırılmasına yönelik faaliyetlerin artırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayı, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum

* Bu çalışma; "International Conference On New Trends In Educational And Their Implication" isimli kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Öğr. Gör., Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

*** Öğr. Gör., Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

COMPARING PRE-SERVICE TEACHERS' ATTITUDES IN THE DIFFERENT PROGRAMS TOWARD TEACHING PROFESSION IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES: EXAMPLE OF RIZE UNIVERSITY

ABSTRACT

This research aims to compare the pre-service teachers' attitudes in the different programs toward teaching profession in terms of different variables. This study was performed with a total of 386 students: 180 *Primary*, 101 *Mathematics*, 42 *Religious Culture and Moral Knowledge*, 33 *Science*, and 30 *Social Studies* Departments which were all first grade students at the Faculty of Education in Rize University. The Attitude Scale towards Teaching Profession (Özgür, 1994) was used as data gathering instrument. Statistical analyses of the data done with SPSS 17.0 and margin of error was accepted as .05. t-test and ANOVA were utilized in data analyzing. Results of the research revealed that scores of students' attitudes towards teaching profession in the field of *Social Science (Primary, Religious Culture and Moral Knowledge and Social Studies)* were higher than *Science (Science and Mathematics)* students'. The scores of the students those were graduated from high schools accepting students without entrance examination were higher than the scores of those were graduated from high schools accepting students with entrance examination. The scores of female students were higher than male students' however there wasn't significant difference according to their department order which they preferred at the entrance examination. Students' attitudes shouldn't to take into consideration in vocational guidance. Moreover, increasing the activities in order to improve positive attitudes towards teaching profession at the faculty of educations can be effective.

Keywords: Pre-Service Teachers, Attitudes Towards Teaching Profession.

GİRİŞ

Meslek tercihi insan hayatında alınan en önemli kararlardan birisidir. Mesleğin gereklerini yerine getirmek için yaptığı işiyle, bireye var olan potansiyellerini açığa çıkarıp, yeteneklerini sergileyebilmesine, üretebilmesine, etrafına yarar sağlayabilmesine ve bunların sonucunda da doyum elde edebilmesine olanak sağlanmış olur. Bununla birlikte meslek bireyin yaşam tarzını, toplumsal saygınlığını, sosyal ve ekonomik durumunu da etkileyebilmektedir. Bu yönleriyle mesleğin insanın birçok psiko-sosyal ihtiyacının karşılanmasında önemli bir yeri vardır.

Günümüzde bilgiye, araç ve gerece ulaşmak kolaylaşmış, eğitime birçok işlevsel plan, program ve yöntemler kazandırılmıştır. Ancak bu iyileşmeler, bireydeki istendik davranış değişimi sürecinin lideri olan öğretmenle yerini bulmaktadır. Öğretmenlik mesleği ile ilgili tanımlara bakıldığında ise, Ada ve Ünal (1999), öğretmenliği "eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip alanlarda özel uzmanlık

bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyonu gerektiren, profesyonel statüde bir uğraşı alanı” olduğundan bahsetmiştir. Bu noktada öğretmenlik mesleğine yönelik yapılan bir tercih, bu seçimi yapan kişiyle birlikte eğiteceği bireylerin de yaşamlarında çok önemli bir karar olmaktadır. Bu konuda Güçlü (2000) ve Duman’ın (2002) yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin, davranış ve tutumlarının öğrencileri yeni davranış kazanımlarında etkiledikleri görülmüştür.

Öğretmenlerin genel kültür, alan ve meslek bilgisiyle donanmış olmalarıyla birlikte meslekteki başarıları ve iş doyumları için yine mesleklerine yönelik olumlu tutum içinde olmaları da beklenir. Bu konuda Bayhan (2009) yaptığı çalışmada öğretmenlerin mesleklerine yönelik olumlu tutumlarıyla iş doyumları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulmuştur. Benzer şekilde Erdem, Gezer ve Çokadar (2005) öğretmenlerin mesleklerine karşı olumlu tutumlarının başarılarını arttırdığını, öğretim süreci üzerinde de olumlu etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun daha iyi anlaşılması amacıyla, tutum kavramına ilişkin yapılan tanımlara bakıldığında; Pratkanis ve Greenwald (1989) tutumu, bireylerin bir obje ile ilgili iyi, kötü, güzel, çirkin, olumlu veya olumsuz değerlendirmesi şeklinde ifade etmişlerdir. Baysal (1980)’e göre tutum, bireyin çevresindeki herhangi bir konuya (objeye-canlı ya da cansız) karşı sahip olduğu bir tepki ön eğilimi anlamına gelmektedir. Morris (2002) ise tutumun düşünce, duygu ve davranış olmak üzere üç bileşeni olduğuna değinmiştir. Düşünceyi bir obje hakkındaki temel bilgiler, duyguyu objeden hoşlanılıp hoşlanılmadığı gibi hisler, davranışı ise o objeye karşı sergilenilen hareketler olarak açıklamıştır. Sherif, tutumun özelliklerini açıklarken tutumun, doğuştan kazanılmayıp sonradan oluştuğunu, geçici olmayıp belli bir süre devam ettiğini; insanın nesnelere ve çevresini algılamasına, yargılamasına ve kullanmasına düzenlilik getirdiğini ve insan-nesne ilişkilerinde yanlılık kazandırdığını vurgulamıştır (Akt.: Tavşancıl, 2005). Bu bilgiler ışığında öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, bireyin öğretmenlik mesleği hakkındaki düşünceleri, ona karşı hissettikleri ve çalışırken ortaya koyduğu performansı şeklinde tanımlanabilir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumun kazandırılmasında eğitim fakültesinin birinci sınıfı ayrıca bir önem taşımaktadır. Başlangıçta oluşan bir önyargının değişmesi sonraki yıllarda daha zor olabilmektedir. Bu düşünceyi destekler nitelikte Davidoff, yeni bilgi ve deneyimler edindikçe değişmesine rağmen; tutumların değişime direnç gösterme eğiliminde olduklarına değinmiştir (Akt.: Tavşancıl, 2005). Öğretmenliğe ilişkin olumlu tutumlar kazandırılması veya olumsuz tutumlarının değiştirilmesine ilişkin amaca ulaşılmasında; henüz eğitimlerinin başlangıcında olan birinci

sınıftaki öğretmen adaylarının, mesleklerine yönelik ne gibi tutumlara sahip olduklarının öncelikli olarak ortaya koyulması önemli görülmektedir. Çalışma alana bu şekilde katkı sağlayabilir. Ayrıca araştırma henüz eğitimlerinin başlangıcında olan adaylarla yapıldığı için araştırma sonuçlarından elde edilen bilgilerle öğretmen yetiştirme sürecine ilişkin önerilerde bulunulabilecektir. Bununla birlikte; literatürde doğrudan bu konuda birinci sınıftaki öğretmen adaylarının tutumlarıyla ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle araştırmanın literatüre de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri alana (*Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri*), sınavla ya da sınavsız öğrenci alan liselerden mezun olma durumuna, cinsiyetlerine ve öğrenim gördükleri programı tercih etme sırasına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığı karşılaştırma türü ilişkisel tarama modeli çerçevesinde incelenmiştir.

İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri olarak tanımlanmaktadır. Korelasyonel ve karşılaştırmalı tarama modeli olmak üzere iki türü vardır. Bu çalışmada kullanılan karşılaştırma yolu ile ilişki belirlemede, en az iki değişken bulunur ve bunlardan birine (bağımsız değişkene) göre gruplar oluşturularak, öteki değişkene (bağımlı değişkene) göre aralarında bir değişme olup olmadığı incelenir (Karasar, 2008). Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Öğrenim gördükleri alan (*Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri*), sınavla ya da sınavsız öğrenci alan liselerden mezun olma durumu, cinsiyet ve öğrenim gördükleri programı tercih etme sırası ise bağımsız değişken olarak belirlenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında, Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrenden seçilen; 180 Sınıf, 101 İlköğretim Matematik, 42 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 33 Fen Bilgisi ve 30 Sosyal Bilimler olmak üzere öğretmenliği programının 1. sınıfına devam eden toplam 386 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 235'i kız, 151'i erkektir.

Verilerin Toplanması

Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarına *Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği* uygulanarak araştırmanın verileri elde edilmiştir. Uygulama yaklaşık 1 hafta sürmüştür. Uygulama hakkında bütün gruplara açıklamalar yapılmış ve uygulama sürecinde araştırmacılar öğrencilerin beraberinde bulunmuşlardır. Öğretmen adaylarının ölçekleri yaklaşık 20 dakikada cevaplandıkları gözlenmiştir. Cevaplandırılan ölçeğe araçları toplanarak tek tek gözden geçirilmiştir. Boş bırakılan, eksik ya da yanlış cevaplandırılan ölçeğe araçları geçersiz sayılarak değerlendirilmeye alınmamıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada Özgür (1994) tarafından geliştirilen *Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği* kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgileri almak için araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Özgür (1994) tarafından geliştirilen ölçek 5'li Likert tipi ölçme aracı olup, yirmisi olumlu, on üçü olumsuz (3,5,11,12,14,20,23,26,27,28,29,31,32) toplam otuz üç maddeden oluşmaktadır. Ölçek, Hiç Katılmıyorum:1, Çok Az Katılıyorum:2, Biraz Katılıyorum:3, Oldukça Katılıyorum:4, Tamamen Katılıyorum:5 şeklinde puanlandırılmıştır. Olumsuz maddeler ise tersten puanlandırılmıştır. Ölçekten alınacak puanın yüksek ya da düşük olması, ölçek ile ölçülen özelliğin katılımcıda yüksek ya da düşük olduğunu gösterir. Ölçeğin sıra farkı korelasyon katsayısı hesaplanarak ilişki katsayısı 0.63 bulunmuştur. Bu araştırmada ise ölçeğin güvenilirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Ölçeğin orijinal formunun tek boyutlu olarak geliştirilmiş olması da göz önünde bulundurularak, ölçek üzerinde boyutlandırmaya gitmeden toplam öğretmenlik mesleği tutum puanı hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Karşılaştırma türü ilişki tarama modeline dayanan bu çalışmada, farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların; öğrenim gördükleri alana göre farklılaşma durumu t-test'i ile belirlenmeye çalışılmıştır. Benzer şekilde katılımcıların tutum ölçeğinden aldıkları puanların sınavla veya sınavsız öğrenci alan ortaöğretim kurumundan mezun olma durumuna ve cinsiyete göre farklılaşma durumu yine t-test'i ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Öğrenim gördükleri bölümleri tercih etme sırasına göre farklılaşma durumu ise ANOVA ile belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri SPSS 17.0 programı kullanılarak yapılmış ve araştırmada hata payı .05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada elde edilen verilerin analiziyle ulaşılan bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri *Sosyal Bilimler* (Sınıf, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programları) ve *Fen Bilimleri* (İlköğretim Matematik ve Fen Bilgisi Öğretmenliği) alanlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları Tablo 1.'de t-test'i ile karşılaştırılmaktadır.

Tablo 1. Öğrenim Gördükleri Alana Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının Farklılaşma Durumu

	Alan	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Tutum	Sosyal Bilimler	252	4.01	.58	384	4.90	.00
	Fen Bilimler	134	3.72	.49			

Tablo 1. incelendiğinde; öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden alınan puanlar, sosyal bilimler alanında öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(384)}=4.90$, $p<.05$]. *Sosyal Bilimler* alanındakilerin puanlarının ($\bar{X}=4.01$), *Fen Bilimler* alanındakilerin puanlarına ($\bar{X}=3.72$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu her iki grubun ölçekten aldıkları puanların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla *Sosyal Bilimler* ile *Fen Bilimler* alanındaki öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının arasında istatistiksel anlamda anlamlı farklılık vardır. *Sosyal Bilimler* alanındaki öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutumları oldukları görülmektedir.

Tablo 2. Sınavla veya Sınavsız Öğrenci Alan Ortaöğretim Kurumundan Mezun Olma Durumuna Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının Farklılaşma Durumu

Tablo 2. incelendiğinde; öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden alınan puanlar, sınavsız öğrenci alan ortaöğretim kurumundan mezun olan öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(384)}=-3.80$, $p<.05$]. Sınavsız öğrenci alan ortaöğretim kurumundan mezun olan öğretmen adaylarının puanlarının ($\bar{X}=4.00$), sınavla öğrenci alan

ortaöğretim kurumundan mezun olan öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{X}=3.78$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

	Mezun olunan okul türü	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
T u t u m	Sınavla öğrenci alan	160	3.78	.65	384	-3.80	.00
	Sınavsız öğrenci alan	226	4.00	.48			

Bu bulgu her iki grubun ölçekten aldıkları puanların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla sınavsız öğrenci alan ortaöğretim kurumundan mezun olan öğretmen adaylarının sınavla öğrenci alanlara göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların arasında istatistiksel anlamda anlamlı farklılık vardır. Sınavsız öğrenci alan ortaöğretim kurumundan mezun olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutumları oldukları görülmektedir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının Farklılaşma Durumu

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Tutum	Kız	235	3.99	.56	384	3.38	.00
	Erkek	151	3.79	.54			

Tablo 3. incelendiğinde; öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden alınan puanlar, kız öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(384)=3.38, p<.05$]. Kız öğretmen adaylarının puanlarının ($\bar{X}=3.99$), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{X}=3.79$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu her iki grubun ölçekten aldıkları puanların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla kız öğrenciler ile erkek öğrencilere göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında istatistiksel anlamda anlamlı farklılık vardır. Kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutumları oldukları görülmektedir.

Tablo 4. Öğrenim Gördükleri Programı Tercih Etme Sırasına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

	Tercih sırası	N	— X	Ss	sd	F	p
Tutum	1.-4.	91	4.02	.49	382	1.60	.20
	5.-8.	105	3.89	.60			
	9.-12.	100	3.87	.60			
	13. ve sonraki	90	3.87	.56			
	Toplam	386	3.91	.57			

Tablo 4. incelendiğinde; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının, öğrenim gördükleri programı tercih etme sırasına bağlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir [$F(3-385)=1.60$ $p>.05$]. Bu bulgu öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri programı tercih etme sırasına göre ölçekten aldıkları puanların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olmadığını göstermektedir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen verilerin istatistikî analizleri sonucunda yukarıda yer verilen bulgulara ulaşılmıştır. Bu bölümde ise bu bulgular göz önünde bulundurularak varılan sonuçlara yer verilmiştir. Ayrıca bu sonuçlar dikkate alınarak yapılan öneriler aşağıda sunulmuştur.

SONUÇLAR

Sosyal Bilimler alanında (Sınıf, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ile Sosyal Bilimler öğretmenliği programları) öğrenim gören öğretmen adaylarının Fen Bilimler alanında (İlköğretim Matematik ve Fen Bilgisi Öğretmenliği) öğrenim gören öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür. Güleçen, Cüro ve Semerci (2008) ve Çeliköz ve Çetin (2004) yaptıkları araştırmalarda Eşit Ağırlık, Sosyal ve Yabancı Dil Alanı öğrencilerinin Matematik-Fen alanı öğrencilerine göre tutum puanlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar bu araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Sosyal Bilimler alanında bir programa yerleşen öğretmen adaylarının, Fen Bilimler alanında bir programa yerleşen öğretmen adaylarına göre üniversiteye girerken tercih

edebilecekleri daha az alternatif programları bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu durum Sosyal Bilimler alanındaki öğretmenlik programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin daha olumlu tutumlarının olmasına neden olmuş olabilir.

Sınavsız öğrenci alan ortaöğretim kurumundan mezun olan öğretmen adaylarının, sınavla öğrenci alan ortaöğretim kurumundan mezun olan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu konuda Derman ve diğerlerinin (2008) yaptıkları çalışmada genel lise mezunu öğretmen adaylarının, Anadolu lisesi mezunu öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer bir deyişle bu çalışmada da sınavla öğrenci alan liseden (Anadolu lisesi) mezun olan öğretmen adaylarının sınavsız öğrenci alan liseden (genel lise) mezun olanlara göre öğretmenlik mesleğine ilişkin daha olumlu tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuçlar araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Sınavla öğrenci alan okullardaki öğrencilerin sınavsız öğrenci alan okullardaki öğrencilere göre akademik alanda daha başarılı oldukları böylece üniversitelerin çok daha yüksek puanlı programlarını hedefledikleri bilinmektedir. Sınavsız öğrenci alan okullardan mezun olan öğrenciler için öğretmenlik programları ideal bir tercih iken; sınavla öğrenci alan okullardan mezun olan öğrenciler için ise puan sıralamasının doğal bir sonucu olarak daha yüksek puanlı yerlere gidemediklerinde tercih ettikleri bir program olduğu söylenebilir. Nitekim farklı üniversite programlarının puanlarına ilişkin bilgilere bakıldığında (2010-ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu) öğretmenlik programlarından daha yüksek puanla öğrenci alan birçok program bulunmaktadır. Sınavsız öğrenci alan okullardan mezun olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının daha yüksek bulunması bu durumdan kaynaklanmış olabilir.

Kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Bu sonuç Akpınar, Yıldız ve Ergin (2006), Şen (2006), Çetinkaya (2007) ve Çapa ve Çil'in (2000) araştırmalarının sonuçları ile paralellik göstermektedir. Çakır, Kan ve Sünbül (2006) ve Bayhan (2009) ise cinsiyete göre anlamlı farklılık bulamamıştır. Bu sonuçlar ile araştırmanın sonuçları paralel değildir. Araştırmada kızların erkeklerden daha yüksek puan almaları, toplumumuzdaki "öğretmenlik bayan mesleğidir" anlayışıyla açıklanabilir. Bu düşünceden kaynaklı olarak; kız öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin erkek adaylara göre daha olumlu tutumlar geliştirdikleri söylenebilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının, öğrenim gördükleri programı tercih etme sırasına bağlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çapa ve Çil (2000), Şen (2006) ve Çetinkaya (2007) yaptıkları çalışmalarda öğretmenliğe yönelik tutum puanlarının bu mesleği kaçınıcı sırada tercih ettiklerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını bulmuşlardır. Bu sonuçlar araştırma sonucuyla örtüşmektedir. Araştırmada öğretmen adaylarının, öğretmenliği ilk sıralarda tercih edebildikleri ancak öğretmenliğe yönelik olumlu tutuma sahip oldukları için değil farklı beklentileri olduğu için tercih ettikleri sonucu çıkmaktadır. Nitekim bu düşünceyi destekler nitelikte Çetin ve Çetin (2006) yaptıkları çalışmada öğretmenlik mesleğini tercih edenlerin öncelikli olarak “iş garantisi” olduğu için böyle bir karar aldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Dolayısıyla böyle bir yaklaşım öğretmen adaylarının, öğretmenliğe yönelik olumlu tutumları olmasa da bu mesleği öncelikli olarak tercih etmelerine neden olabilir.

ÖNERİLER

Bu kısımda yukarıda değinilen sonuçlardan yola çıkarak getirilen önerilere yer verilmiştir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Ortaöğretime yerleşecek öğrencilerin yapacakları lise tercihlerinde sadece yetenekleri değil; ilgileri ve kişilik özelliklerinin de dikkate alınarak yönlendirilmeleri gerekmektedir. Bu noktada doğru karar verebilmeleri için öğrencilerin rehberlik servisleriyle etkileşim halinde olmaları sağlanmalıdır. Bilindiği gibi ilköğretimden sonraki sınavlarda başarılı olan ancak öğretmenlik mesleğine ilişkin ilgisi ve yeteneği olmayan öğrenciler öğretmen liselerini tercih edebilmektedirler. Bu öğrencileri mağdur etmeden farklı lise türlerine (Fen ve Anadolu lisesi gibi) yönlendirilirse gerçekten öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumu ve yeteneği olan öğrencilerin bu okullarda öğrenim görebilmelerine fırsat tanınmış olur. Böylece buradan mezun olan öğrenciler öğretmenlik mesleğini daha öncelikli olarak tercih edebilecek ve daha olumlu tutuma sahip olabileceklerdir.

MEB tarafından eğitim fakültelerini ilk sıralarda tercih edenlere tanınan burs imkânları artırılabilir bu sayede öğretmenlik programları öğrencilerin öncelikli olarak tercih ettikleri yerler olabilir.

Üniversitelerde ise birinci sınıftan başlanarak öğretmen adaylarına yönelik olarak öğretmenlik mesleğini tanıtan, sevdiren ve olumlu tutum kazandıracak bilimsel, sosyal ve kültürel etkinliklere yer verilmesi yararlı olacaktır.

Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu araştırma sadece birinci sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarıyla yapılmıştır. Başka bir çalışmada son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarıyla, birinci sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının tutumları arasındaki farklılıklar araştırılabilir. Böylece öğretmen adaylarının fakülte eğitimleri boyunca aldıkları eğitimlerin onların öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları üzerinde ne derece etkisinin olduğu ortaya koyulabilir.

KAYNAKLAR

- Ada, S. ve Ünal, S. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayın No:13, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Matbaası. İstanbul.
- Akpınar, E. Yıldız, E. ve Ergin. Ö. (2006). *"Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları"*Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 19, 56-62.
- Bayhan, P. (2009). *İlköğretim Okulları Birinci Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile İş Doyumları Arasındaki İlişki*,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baysal, A.C. (1980), *Tutum Kavramına Kuramsal ve Uygulamalı Bir Yaklaşım ve İşletmelerde İşle İlgili Tutumlar Üzerine Bir Araştırma Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çakır, Ö., Kan A. ve Sünbül, Ö. (2006) *"Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Tutum ve Özyeterlik Açısından Değerlendirilmesi"*Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, 36-47
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). *"Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi"*H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 69-73.
- Çetin, S. Çetin, F., (2006), *"Anadolu Öğretmen Liseleri ve Bu Liselerden Mezun Olmuş Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme"*Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 19, 1-12.
- Çetinkaya, R. (2007). *Türkçe Öğretmen Adaylarının Yeterlilik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal bilimler enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya.

- Çeliköz, N. ve Çetin F. (2004), "AÖL Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler" Milli Eğitim Dergisi, Cilt:32, Sayı:162, 136-145.
- Derman, A., Özkan, E., Altuk Gödek, Y. ve Mülazimoğlu, İ. (2008), "Kimya Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi" Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt:9, Sayı:2, 113-127.
- Duman, T. (2002). "Öğretmenlik Mesleği" Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Cilt:3, Sayı:3, 86-97.
- Erdem, A.R., Gezer, K. ve Çokadar, H. (2005). "Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları" 14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı, 471-477. Denizli
- Güçlü, N. (2000), "Öğretmen Davranışları" Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 147. Ankara.
- Güleçen, S., Cüro, E. ve Semerci, N. (2008) "Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları" Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:18, Sayı:1, 139-157.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Dokuzuncu Basım. Ankara: Nobel Yayınları.
- Morris, C. G. (2002). *Psikolojiyi Anlamak*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Özgür, Fatma Nezihe (1994). *Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pratkanis, A. R. and Greenwald, A. G. (1989). "A Sociocognitive Model of Attitude Structure And Function", *Advances in Experimental Social Psychology*, 22, 245-285.
- Şen, B. (2006). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Tutumları ile Öğrenme ve Ders Çalışma Stratejileri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tavşancıl, E. (2005), *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- 2010-ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, <http://www.osym.gov.tr/belge/1-12076/2010-osys-verlestirme-yuksekogretim-programlari-ve-kont.htm> (20 Şubat 2011).

EXTENDED ABSTARCT

One of the decisions that influence someone's life considerably is the choice of the occupation. Alongwith contributing to someone's psychological satisfaction, the occupation a person has preferred is also influential on his/her social life and on meeting his/her daily needs. And the person who chooses teaching profession makes a decision which not only concerns his life, but also can have an effect on other people's lives. In addition to that, the more positive attitude a teacher has towards his/her profession, the more success and pleasure he/she will get from his/her profession. It can be said that, the first years of educational faculties are crucial in providing the students positive attitude towards teaching profession. Therefore, in this study, it has been aimed that it is important to determine the attitudes of pre-service teachers towards teaching profession. Moreover, pre-service teachers' attitudes are going to be compared in terms of pre-service teachers' attitudes in the different programs toward teaching profession in terms of different variables such as gender, study fields and department preference rank.

This study was performed with a total of 386 students: 180 *Primary*, 101 *Mathematics*, 42 *Religious Culture and Moral Knowledge Studies*, 33 *Science*, and 30 *Social Studies* Departments which were all first grade students at the Faculty of Education in Rize University. 235 female and 151 male students participate in this study. The Attitude Scale towards Teaching Profession (Özgür, 1994) was used as data gathering instrument. Statistical analyses of the data done with SPSS 17.0 and margin of error was accepted as .05. t-test and ANOVA were utilized in data analyzing. Results of the research revealed that scores of students' attitudes towards teaching profession in the field of *Social Science (Primary, Religious Culture and Moral Knowledge Studies and Social Studies)* were higher than *Science (Science and Mathematics)* students' attitude scores. The scores of the students those were graduated from high schools accepting students without entrance examination were higher than the scores of those were graduated from high schools accepting students with entrance examination. The scores of female students were higher than male students' however there wasn't significant difference according to their department preferences order which they preferred at the entrance examination.

Considering those results, it has been thought that guidance studies will be rather effective in teacher training. It has been found out that when elementary school students choose their high school, especially those who will choose Anatolian Teacher Training High Schools, not only their academic success level, but also their interests and attitudes should be taken into account. Guiding the students with positive attitudes toward teaching profession to Anatolian Teacher Training High Schools can yield good results. Additionally, for pre-service teachers, studies for the purpose of attaining them aware of the psycho-social advantages of teaching profession may help them to develop positive attitudes towards teaching profession.